

OB VSTOPU V LETO 1963

NOVO LETO V ZNAMENJU MIRU

Vsi državniki so v novoletnih poslanicah izrazili voljo in željo po miroljubnem urejevanju mednarodnih vprašanj - Človeštvo pričakuje, da bodo lepim besedam v tem letu sledila tudi dejanja

Ce izvzamemo Katango, najbogatejšo pokrajino afriškega Konga, kjer so morali oboroženi oddelki Združenih narodov prav ob koncu starega leta s silo nastopiti proti separatistu Čombeju in njegovi »vojski«, se je v vseh ostalih krajih sveta novo leto začelo v znamenju miru. To je gotovo najlepši in najdragocenejši dar, ki je bil ob vstopu v leto 1963 poklonjen vsemu človeštvu. In vrednost tega daru so ljudje ob letošnjem Novem letu znali tudi še posebej ceniti, potem ko so konec lanskega oktobra preživeli najbolj dramatične in razburljive trenutke, kar jih je bilo po letu 1945.

Ob začetku tega leta pa ni razveseljivo le dejstvo, da vlada na svetu mir, temveč da so ob tej priložnosti državniki, ki so odgovorni za usodo sveta, soglasno izjavili in obljubili, da se bodo v bodočnosti tudi trudili za utrditev miru.

Volja in želja po miru in miroljubnem reševanju spornih vprašanj, ki že obstajajo ali ki bodo nastala, sta najboljše razvidni iz novoletnih poslanic, ki so jih državniki naslovili na svoje državljane, in iz poslanic ter voščil, ki so si jih državniki za to priliko med seboj izmenjali.

ŠTIRI POSLANICE

V Kennedyjevi poslanici sovjetskemu predsedniku Hruščovu je na primer med drugim rečeno: »Najgloblja želja ameriškega ljudstva je, da bi prizadevanja za mir prihodnje leto dosegla nadaljnje uspehe. Zagotavljam vam, da s svoje strani ne bomo prezrli nobene priložnosti za doseg svetovnega miru in razumevanja med vsemi narodi.«

Hruščov pa v svoji poslanici predsedniku Kennedyju najprej izraža željo, da bi ZDA in Sovjetska zveza v letu 1963 dosegle še večji napredek in nato takole nadaljuje: »Narodi od nas zdaj pričakujejo novih odločnih naporov za rešitev perečih vprašanj, zaradi katerih bi lahko nastali novi zapletljaji. Človeštvu moramo zagotoviti mir.«

Italijanski predsednik Segni je v svoji poslanici poudaril, da je Italija v preteklem letu »aktivno prispevala k stvari miru« in si prizadevala za mednarodno sodelovanje ter da se bo teh smernic držala tudi v bodočnosti.

Tudi v novoletni poslanici jugoslovanskega predsednika Tita ima vprašanje miru močan poudarek. Maršal Tito ugotavlja, da mora biti »ohranitev miru poglavitna

skrb« vseh državnikov, zlasti tistih, ki so zanj najbolj odgovorni.

Omenili bi lahko izjave in voščila še mnogih drugih državnikov, a menimo, da že iz zgornjih štirih poslanic dovolj zgovorno izhaja, kako svet tokrat lahko z optimizmom gleda na pravkar začeto 1963. leto.

Samo lepe, visokodoneče besede o miru in miroljubnem reševanju spornih vprašanj seveda ne zadostujejo, kajti potrebno je, da se predvsem z dejanji dokažeta volja in pripravljenost na medsebojno razumevanje in lojalno ter enakopravno sodelovanje. Svet zato pričakuje, da bodo v tem letu vsem lepim in plemenitim besedam sledila tudi dejanja, kajti samo v tem primeru bo človeštvo lahko zares svobodneje zadihalo in se otreslo moreče skrbi za svojo bodočnost.

NE ZMAGOVAVCEV NE PREMAGANCEV

Kaj pa nam bo v resnici prineslo novo leto? Iz vsega, kar smo doslej napisali, lahko najprej sklepamo, da je kak vojaški svetovni spopad izključen.

Voditelji obeh obstoječih taborov — zahodnega in vzhodnega — se zavedajo, da bi po novi vojni, spričo obstoječega jedrskega orožja, ne bilo ne zmagovalcev ne premagancev, temveč bi takšen spopad bil usoden za vse človeštvo. Nikita Hruščov je to prepričanje ponovno potrdil tudi na novoletnem slovesnem sprejemu v Kremlju,

ko je med drugim dejal, da ostane Sov. zveza v bodočnosti zvesta politiki miroljubnega sožitja, češ da je to edino pravilna pot. »Prav dobro se je treba zavedati — je pristavil —, da med vojno ne umirajo samo kapitalisti, temveč tudi delavci, in ti še v večjem številu kot prvi.«

Tekma med obema taboroma — zahodno demokracijo in komunizmom — se bo torej nadaljevala z drugačnimi sredstvi in po drugačnih poteh. V tej zvezi se je v novoletni poslanici še najbolj jasno izrazil predsednik Tito, ko je dejal: »Menimo, da je v današnjem času politika sile, politika urejanja mednarodnih problemov s silo ali z oboroženim obračunavanjem med družbenimi sistemi najreakcionarnejše pojmovanje, pa naj pride s katerekoli strani. Zmaga socializma je najbolj zanesljiva v miroljubnem tekmovanju med narodi držav z različnimi družbenimi sistemi v njihovem ekonomskem razvoju.«

Ker so enakega ali vsaj podobnega mnenja tudi sedanji sovjetski voditelji in večina voditeljev drugih komunističnih držav in strank, je treba predvidevati, da se bodo z vzhodne strani po teh smernicah razvijali nadaljnji odnosi z Zahodom. Omeniti pa je treba, da v komunističnem svetu v tem važnem vprašanju ni popolnega soglasja in da se prav v tem vprašanju hudo razhajajo Sovjeti in kitajski komunisti, kar utegne imeti važne posledice v vsem komunističnem gibanju.

Spremembe v odnosih med zahodnimi državami?

To so seveda le površna predvidevanja o odnosih med Zahodom in Vzhodom v tem letu, pri čemer pridejo predvsem v poštev ZDA in Sov. zveza, ki sta najpomembnejši predstavnici dveh taborov.

Kar zadeva zahodno politiko, so opazovalci mnenja, da bo v odnosih med zavezniškimi državami prišlo do določenih sprememb. Zdi se, da namerava predsednik Kennedy krepkeje vzeti v roke vodstvo celokupne zahodne politike, ker je baje prepričan, da je dosednji način pogostih in dolgih diplomatskih razgovorov, pogajanj in posvetovanj z ostalimi zavezniškimi vlada mi imel za posledico, da je celokupna zahodna zunanja politika zgubila na učinkovitosti.

Ce bo Kennedy pri tem stališču vztrajal, bo seveda naletel na še večje nasprotovanje pri francoskem predsedniku De Gaul-

lu, ki zagovarja stališče, da mora zahodna Evropa, pri čemer misli predvsem na Francijo, postati nekakšen posrednik med dvema velesilama, kot sta Amerika in Sov. zveza.

Spričo takšnega stanja ni seveda mogoče predvidevati, kako se bodo razvijala prizadevanja za rešitev berlinskega vprašanja, kako bodo potekala pogajanja za razorožitev in kako se bodo reševala ostala pereča mednarodna vprašanja.

Kar zadeva tako imenovani »tretji svet«, pa je treba predvidevati, da se bo tudi v tem letu nadaljeval proces osvobajanja kolonialnih in polkolonialnih ljudstev in da se bo kljub velikim težavam nadaljeval proces konsolidacije afriških in azijskih držav, ki so v zadnjih letih postale neodvisne. To je vsekakor najbolj razveseljivo in pozitivno dejstvo, ki ga vsak svobodoljubni človek lahko ugotovi ob vstopu v novo leto.

RADIO TRST A

• **NEDELJA**, 6. januarja, ob: 9.00 Kmetijska od daja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 »Sveti trije kralji«, otroška radijska igra (Lojzka Lombar) — igrajo člani RO; 11.55 Koncert združenih cerkvenih zborov iz Gorice; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 Vokalni duet Kos-Pertot ob spremljavi tria, ki ga vodi Oskar Kjuder; 15.30 »Vrata milosti«, radijska drama (Karl Emerich Krämer - Viljem Žerjal) — igrajo člani RO; 18.30 Obisk v naši diskoteki: »G. Pavel Jankovič« (Humbert Mamolo); 21.00 Iz slovenske folkloze: »Pratika«.

• **PCNEDELJEK**, 7. januarja, ob: 12.00 Iz slovenske folkloze: »Pratika«; 18.00 Altistka Elza Karlovac — Na sporedu so Hatzejevi, Berusovi in Matzevi samospevi; 18.30 Italijanski operni pevci: »Mario Del Monaco«; 20.30 Giuseppe Verdi: »Ernani«, opera v štirih dej. Približno ob 21.10 Opera, avtor in njegova doba (Gojmir Demšar).

• **TOREK**, 8. januarja, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijansčina po radiu; 18.30 Bela Bartok: Posvetna kantata, Anton Webern: Kantata št. 2, op. 31 za soliste, mešani zbor in orkester; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Roman v nadaljevanjih — Ivan Pregelj: »Tolminci« (Martin Jevnikar); 22.00 Znanost in tehnika — Franc Orožen: »Proti Luni...«

• **SREDA**, 9. januarja, ob: 12.00 Zgodovinske zanimivosti; 18.00 Z zborovskih natečajev »Antonio Illersberg«; 18.30 Italijanski sodobni skladatelji — Gian Francesco Malipiero: Simfonija št. 4 imenovana »V spomin«; 19.00 Higiena in zdravje s posvetovalnico dr. Milana Starca; 20.30 »Vihar«, radijska drama (France Bevk - Jože Peterlin) — igrajo člani RO.

• **ČETRTEK**, 10. januarja, ob: 12.00 Roman v nadaljevanjih — Ivan Pregelj: »Tolminci« (Martin Jevnikar); 18.00 Italijansčina po radiu; 19.00 Lepo pisanje (Ivan Theuerschuh); 20.30 Simfonični koncert Italijanske Radiotelevizije iz Torina. Približno ob 21.40 Knjižne novosti — Josip Tavčar: »Antonio Barolini in njegov roman Una lunga piazza«.

• **PETEK**, 11. januarja, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Violinist Karlo Rupel — Lucijan Marija Škerjanc: Nesodobna bagatela, Marijan Lipovšek: Andante, Boris Basner: Scherzo; 18.30 Tržaški skladatelji: »Ivan Grbec« (Dušan Pertot); 19.00 Radijska univerza — Maks Šah: Iz arabskega sveta: »Arabski narodi danes«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Iz pesniških gajev: »Vida Taufer« (Martin Jevnikar).

• **SOBOTA**, 12. januarja, ob: 12.00 Po širnem svetu; 14.40 Folklorni ansambl Borisa Kovačiča; 15.30 »Tobja in muha«, igra v treh dejanjih (Cesare Vico Lodovici - Mirko Javornik) — igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljem cerkvenem zboru; 18.00 Sodobna slovenščina; 19.00 Družinski obzornik (Ivan Theuerschuh); 20.40 Komorni zbor iz Celja; 21.00 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 21.30 Vabilo na ples.

ČUDNA PONUDBA

Danski tovarnar Bent Eilertsen je poslal sovjetski vladi v Moskvo nekam čudno ponudbo. Prosi jo, naj mu izroči Stalinovo truplo, on pa da bo v zameno zgradil veliko električno centralo v Sovjetski zvezi.

Seveda so takoj prihiteli časniki in ga spraševali, čemu mu bo diktatorjevo truplo. On pa je odgovoril, da so Rusi že tako odstranili iz mavzoleja na Rdečem trgu balzamirano truplo bivšega voditelja; čemu bi ga torej ne zamenjali za električno centralo. Ko so še silili vanj, naj pove vendar, kaj bo pa on počel z njim, je premeteno odgovoril, da bi mu prineslo večje dobičke, kot ga bi stala centrala. Truplo namerava namreč voziti po svetu na ogled proti vstopnini. Tako bi se nekdanja politična slava sprevrgla v neokusen cirkus.

NOVICE**POLOŽAJ NA JUŽNEM TIROLSKEM**

Predsednik Južnotirolske ljudske stranke (SVP) dr. Magnago je v intervjuju, ki ga je pred dnevi objavil neki avstrijski tednik, izrazil mnenje, da bi Italija in Avstrija morali čimprej porovno pričeti pogajanja za ureditev južnotirolskega vprašanja. Če bi razgovori bili brezuspešni — je dejal Magnago — bi vprašanje moralo ponovno priti pred Združene narode.

VOSČILA NIKITE HRUŠČOVA

Na Silvestrov večer je sovjetski ministrijski predsednik povabil v Kremelj na večerjo člane diplomatskega zbora in tuje pisnike. Časnikarji so Hruščovu dali kot novoletni dar lepo, svilen ovratnico. Med razgibano večerjo, ki je trajala do treh zjutraj, je Hruščov parkrat dvignil kozarec in napival na razne naslove in z različnimi poudarki. Na račun zapadnih držav je rekel: »Če bo imperializem začel vojno, bo to njegova zadnja. Mi hočemo mir.« je dodal, »kajti konec peščice kapitalistov, bi pomenil tudi smrt milijonov delavcev po vsem svetu.«

Hruščov je govoril pomirljivo tudi glede Kube in Berlina. Z zanimanjem so ga poslušali povabljeni diplomati, ko jim je v kotu govoril o sporu s Kitajsko. »Prepiri se pojavijo tudi v najboljših družinah,« jih je poučeval, »toda če vtakne sosed svoj nos vmes, postanejo vsi v družini složni; tako tudi mi komunisti.«

SNEŽNO NEURJE V VELIKI BRITANiji

Komaj nekaj ur potem, ko so odstranili s cest sneg, ki je zapadel v zadnjih dneh, je nov snežni metež v četrtek spet zadela številne ceste. Takšnega meteža v Britaniji ne pomnijo od leta 1881. Osem dni že traja neurje, ki je hudo prizadelo britanske otoke, od Škotske na severu, kjer imajo zime s snegom, pa do angleškega juga, kjer v tem letnem času običajno dežuje. Po hudi in nevarni megli v začetku decembra je to druga huda zimska nadloga, ki je prizadela Veliko Britanijo v zadnjem mesecu dni.

ADENAUER POJDE V PARIZ

V Parizu so objavili, da se bo zahodno-nemški kancler Adenauer v spremstvu več ministrov bonnske vlade mudil v Parizu 21. in 22. januarja. Med obiskom se bo razgovarjal z De Gaulleom kakor tudi s člani francoske vlade. Uradno sporočilo pravi, da se bodo razgovarjali predvsem o razvoju francosko-nemškega sodelovanja.

RAZGOVORI V PEKINGU

V Pekingju so se sestali predsednik kitajske vlade Ču En Laj, predsednik cejlonske vlade gospa Bandaranaike in indonezijski zunanji minister Subandrio. Pred tem sta se posebej sestala tudi Ču En Laj in Subandrio. Na obeh srečanjih so razpravljali o zadevah v zvezi s predlogi konference neangažiranih držav v Colombu, ki zadevajo indijsko-kitajski obmejni spor.

ŠTEVILO RADIJSKIH NAROČNIKOV V SLOVENIJI

V Sloveniji je bilo 31. decembra lani 345.000 radijskih naročnikov oziroma nad 30.000 več kot leto dni prej, medtem ko se je število televizijskih sprejemnikov povečalo od 10.481 na 22.510. V Sloveniji pride na vsakih 4,9 prebivavcev po en radijski sprejemnik, na vsakih 70 prebivavcev pa po en televizor.

NOVI POVELJNIK SIL ATLANTSKE ZVEZE

General Lyman Lemnitzer je pred dnevi prevzel dolžnost poveljnika sil Atlantske zveze v Evropi. Doslej je bil poveljnik teh sil general Lauris Norstad, prav tako Američan. Lemnitzer, 63-letni general, je peti Američan, ki je prevzel dolžnost poveljnika sil Atlantske zveze v Evropi.

NEW YORK BREZ ČASOPISOV

V New Yorku že četrty teden traja stavka tiskarjev. Devet največjih newyorških listov je zadnjikrat izšlo 8. decembra. Vsi dosedanja poskusi, da bi rešili to najdaljšo stavko v zgodovini newyorškega tiska, so ostali brez uspeha. Stavkajoči zahtevajo, naj jim povečajo plače za 18,75 dolarja na teden, delodajavci pa so pripravljene povečati mezde samo ka 9,50 dolarja na teden.

PLOHA BESED

Pri zadnjem obisku sovjetskega vesoljskega letalca Gagarina na Kubi ga je Fidel Castro vprašal, koliko časa potrebuje za en polet okrog zemlje. Letalec je odgovoril, da mu zadostuje poldruga ura.

Kubanski voditelj si je bahato pogladil dolgo brado in je izjavil, da bo naslednji dan govoril na javnem shodu dvakrat tako dolgo, kakor traja polet okrog sveta. Mož pa je prekosil samega sebe. Njegov govor je trajal kar štiri ure in pol. Gagarin bi v istem času prišel kar trikrat okoli zemlje.

DRAGOCEN TOVOR

Tako dragocenega tovara, kot je vozil pred kratkim parnik »France« v Ameriko, menda še ni bilo na nobenem krovu. Pred 3 tedni so namreč vkrcali na ladjo eno največjih mojstrov in Leonarda da Vincija, podoba Mona Lisa. Po navadi se ta slika nahaja v pariškem muzeju Louvru in jo je zdaj Francija posodila v New York, kjer bo razstavljena v umetnostni galeriji od 8. januarja dalje. Sliko, katero cenijo na več sto milijonov lir vrednosti, so zavarovali kar za pol milijarde.

OB SVETIH TREH KRALJIH

Dan svetih treh kraljev je znan po pri-slovici: »sveti trije kralji so zimo pripelja-li in praznike odgnali«. Če kaže na trdo zi-mo kot letos, pritisne najbolj po treh kra-ljih. Ta praznik je pa tudi zadnji v vrsti prazničnih dni v božičnem in novoletnem času.

Na ta dan postavljajo k jaslicam podobe treh kraljev ali modrih z Jutrovega, ki so prišli počastiti Dete in so mu prinesli da-rove. Nad hlevček se obesi zvezda repatica, ki je kazala pot Gašparju, Melhiorju (ki je pri nas postal Miha) in Boltazarju iz dalj-nih vzhodnih in južnih krajev v Betlehem. Epifanija se imenuje ta praznik v grščini in v romanskih jezikih. Pomeni pa »prika-zanje« in ne »razglašanje«, kot se običajno misli. Trem modrim se je zvezda prikazala in oni so potem razglasili rojstvo Gospo-čovo po vsem svetu. Kostri treh modrih po-čivajo danes po pobožni legendi v zlati skri-nji stolnice v Kölnu ob Renu na Nemškem. Naši stari predniki so romali včasih tja v slavni Kelmorajn prav za ta praznik.

Po naših krajih in tudi po vsej Srednji Evropi je pa še ostalo nekaj starih navad, ki spominjajo na ta praznik, ki so ga ob-hajali že v prvih krščanskih časih. Na naj-starejših sarkofagih opazimo, da so še pred pastirci vklesane pri jaslicah podobe treh kraljev. Predstavljajo pa sinove treh pred-nikov: Sema, Kama in Jafeta ali arabske Semite, črnske Hamite in belokožne Jafeti te.

Ponekod kadijo na praznik Treh kraljev po vseh hišnih prostorih kot na sveti ve-čer. Druga navača, zlasti po Vipavskem in na Krasu, je pa še napis: G + M + B z letnico poleg. Po starem ga je zarisal na hišne duri dušni pastir z blagoslovljeno kreda, ker je hodil okoli tega praznika bla-goslovljat hiše. Danes opravi to hišni go-spodar ali pa — nihče.

Še starejša navada je pa obhod koledni-kov, navadno otrok, ki hodijo po hišah vo-ščit za novo leto in obenem za Tri kralje. Tržaška okolica jih še pozna, drugod že manj. Oblečejo se vsaj približno kot trije kralji: Eden nosi prižgano laterno, drugi zvon, vsi trije pa pojejo pastirske pesmi in ero daljšo o svetih treh kraljih. Najbolj znana je na Katinari.

V Italiji so praznik Razglašanja moder-nizirali. Že nekaj let se obhaja 6. januarja Dan matere in otroka. Spomin je navezan na Otroka v jasliah in na njegovo Mater.

U Tantov načrt za ureditev Konga

Ko je ves svet pričakoval, da se bo leto 1962 poslovalo v miru, pa začne spet brcati tisti Combe v Katangi. V osrčju Afrike se vleče že dve leti spor o ureditvi svobodne republike Kongo, ki je prej povečini spa-dala pod Belgijo. Za oblast v Kongu se prepirata predsednik Adula in pa Combe, ki je še vedno na predsedniškem mestu Ka-tange, na rudah menda najbogatejše dežele sveta.

Centralno kongoško vlado podpira Orga-nizacija Združenih narodov, Combeja pa bo-gate rudniške družbe in rodezijski pre-sednik Welensky. Velika Britanija pa pri vsej tej mešanici zapira eno oko, ker se prevažata uranska ruda iz Katange preko njenega ozemlja Severne Rodezije v svet; dobički padejo torej tudi v njen žep.

V želji, da bi se Kongo tudi praktično združil, so čete Združenih narodov zasedle glavno katanško mesto Elisabethville. Com-be je v zadnjem hipu zbežal, a je po taj-nem radiu napovedoval, da bodo njegovi pristaši vso Katango izravnali z zemljo. Prišlo je tudi res že do precej hudih prask med »sinjimi čeladami« OZN in Combejevo policijo.

ZIVLJENJE NA SVETU

Znanstveniki so doslej učili, da so se pr-vi znaki življenja pojavili na naši zemlji približno pred eno milijardo let. Prejšnji teden so pa imeli raziskovavci Carnegiejevega zavoda v Ameriki tiskovno konferen-co, na kateri so dokazali, da se je organsko življenje na našem planetu začelo že davno prej. V Južni Rodeziji so našli v apnencu odtise alg in so na podlagi starosti apnen-čevih plasti dognali, da so tiste rastline ži-vele pred dvema milijardama in 700 mili-joni let.

AVSTRIJSKI PREDSEDNIK

Prihodnjo pomlad bodo volili v Avstriji novega državnega predsednika. Dunajska »Die Presse« navaja kot najresnejšega kan-didata za to mesto profesorja Gschnitzerja, ki pripada k Ljudski stranki. Obenem je pa znan kot zagrizen pristaš avtonomije Južne Tirolske. Prav ta poteza bo po mne-nju avstrijskega javnega mnenja pridobila 65-letnemu Gschnitzerju tudi glasove skraj-ne desnice; v italijanskih političnih krogih je pa seveda ta kandidatura povzročila za-čudenje. Ob višku napetosti zaradi Južne Tirolske so Gschnitzerju celo prepovedali prehod čez mejo.

Po Novem letu je Combe vendarle pristal na predlog tajnika Združenih narodov U Thanta, naj se začne pogajanja za vzpostavi-tev zvezne, ne več enotne vlade, v Kongu. Katanga bi torej postala ena izmed federa-tivnih držav s precejšnjo samoupravo. Com-bejev stolček bi bil torej rešen. Rešeni pa bi bili tudi milijonski dohodki, ki vrejo iz uranovih rudnikov. Le ena tretjina bi šla po U Thantovem načrtu v zvezno kongoško blagajno, dve tretjini pa bi ostali v Katangi.

* *

»MOŽ LETA«

Njujorška revija »Time« ima že od leta 1927 dalje navado, da razpisuje med svojimi bravci anketo, kdo je po njihovem mnenju najbolj vidna osebnost v tistem letu. Prvo leto so izbrali za »moža leta« Charlesa Lind-bergha, ki je prvi in sam preletel Atlantski ocean. Leta 1953 so proglasili za »moža le-ta« nemškega kanclerja Adenauerja. Za lar-sko leto 1962 so pa bili vsi vprašani eno-glasno za papeža Janeza XXIII. kot naj-vidnejšo osebnost leta.

PAPEŽEVA VOSCILA

Na novega leta dan opoldne se je na-gnetlo na trgu svetega Petra v Rimu nad 50 tisoč vernikov. Točno opoldne se je odprlo okno papeževe zasebne pisarne v tretjem nadstropju vatikanske palače. Kot običaj-no je sveti oče odmolil z verniki angelovo češčenje, nato je pa z močnim glasom za-klical: »Srečno Novo leto! Enkrat, dvakrat, trikrat srečno! Gospod naj nas vse skupaj blagoslovi!«

Prizadevanje Kitajcev

Pekinška vlada skuša v zadnjih časih do-seči na vseh svojih obmejnih pokrajinah velike mejne popravke na škodo sosednih držav. Začela je v Inciji. Ker tam ni šlo prav lahko, je obrnila smer svojega prit-ska na sever proti Mongoliji. Pred Novim letom je bil povabljen v Peking mongolski ministrski predsednik Jumšagiu Cedenbal k pogajanjem zaradi mejnih krajev. Kitajci zahtevajo kar 50 tisoč kvadratnih kilome-trov Zunanje Mongolije zase. Na to ozemlje so že prej položili hipoteko. V zadnjih de-setih letih se je namreč naselilo v tistih krajih par milijonov Kitajcev. Vlada v Ulan Batorju se nahaja v velikih stiskah, kljub Cedenbalovemu pozivu, naj se vprašanje reši na miren način.

Kitajski apetit gre pa še dalje. Na novih šolskih zemljevidih so Kitajci zarisali kot svojo posest tudi pokrajine v južni Sibiriji, ki so sedaj še sovjetske.

BCLKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI, ŠT. 10

TELEFON ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

I Tržaškega

TRAGIČNA SMRT SLOVENSKEGA UČITELJA

Med slovenskimi šolniki na Tržaškem, med prebivavci Trebč in okolice je naredila globok vtis nesreča, pri kateri je na Novo leto zgubil življenje 28-letni učitelj Julijan Colautti iz Trebč. Zadnji dan starega leta sta se Colautti in njegova zaročenka Dragica Širca iz Mavhinj odpeljala z avtomobilom v Koper, kjer sta v hotelu »Triglav« s prijatelji prebila Silvestrov večer in pričakala novo leto.

Okrog 3. ure zjutraj je Colautti šel po svoj avto, ki ga je parkiral pred hotelom, na obrežju, v neposredni bližini morja. Kaj se je tedaj natančno zgodilo, bo najbrž za vedno ostalo nepojasnjeno. Ker zaročenka dolgo ni bilo na spregled, je Dragica Širca postajala čedalje bolj zaskrbljena in je navsezadnje na zadevo opozorila tudi organe javne varnosti. Po nekaj urah iskanja so ti opazili, da se na dnu morju ob obrežju nahaja avto, v katerem je mrtev ležal učitelj Colautti.

Zdi se, da je pokojnik morda zaradi megle in zaradi nepoznanja kraja po pomoti zapeljal avto na rob pomola, od koder je vozilo zdrknilo v približno 5 m globoko morje.

Pokojni Colautti je učiteljeval v raznih solah nabrežinskega didaktičnega ravnatelj-

stva, letos pa je bil nastavljen na Proseku, kjer je poučeval v 5. razredu tamkajšnje osnovne šole. Bil je dober učitelj in vzgojitelj ter fant mirnega značaja, ki so ga imeli radi tako učenci kot njegovi stanovski tovariši.

Naj prerano umrlemu učitelju sveti večna luč. Hudo prizadetim sorodnikom, zlasti materi — vdovi, izrekamo globoko občuteno sožalje.

—0—

Krožek slovenskih izobražencev v Trstu izreka ob bridki izgubi učitelja Julijana Colauttija najgloblje sožalje njegovim sorodnikom.

NOVO LETO NA OBMEJNIH PREHODIH

Med novoletnimi prazniki so na vseh obmejnih prehodih zabeležili velik promet, in sicer še večji kot sredi avgusta, ko so v Italiji običajne poletne počitnice. Na Silvestrov večer so si italijanski in jugoslovanski obmejni stražniki ter cariniki na vseh prehodih izmenjali darila in voščila za novo leto.

V prejšnjem letu so vzdolž italijansko-jugoslovanske meje zabeležili 13 milijonov prehodov, kar predstavlja rekordno število.

»DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV« V TRSTU

Nekaj dni pred božičem je bil v prostorih Slovenske prosvete v ulici Donizetti ustanovni občni zbor društva slovenskih katoliških izobražencev v Trstu. Zbralo se je okrog 40 izobražencev, po večini mlajših. Po obširni debati so dali novi organizaciji ime »Društvo slovenskih izobražencev v Trstu« ter odobrili pravila. Za predsednico društva je bila izvoljena gospodična dr. Lavra Abram.

Na žalost so se vrtele razprave na občnem zboru samo okrog imena in pravilnika društva, skoro nič pa se ni razpravljalo o njegovih namenih in sredstvih, s katerimi misli opravljati svoje delo. Pogrešali smo novega duha, da ne rečemo zavesti, s katerimi bi se moralo novo društvo lotiti velikih in težkih nalog, ki ga čakajo. Morda je bilo temu krivo dejstvo, da je bil občni zbor preveč v naglici pripravljen in da se ni začel s kakim referatom oziroma predavanjem, ki bi bilo vzbudilo pravo razpoloženje. S tem pa ni rečeno, da društvo ne bo vneto in uspešno opravljalo svojih nalog. Želimo mu vso srečo in obilo uspeha.

Sv. Križ:

PRERANA SMRT

Prejšnji teden smo ob veliki udeležbi domačinov in prebivavcev bližnjih vasi pokopali 33-letnega Albina Ušaja. Pokojnik je bil zidar in je vodil malo gradbeno podjetje. Pred tremi tedni si je na delu rahlo ranil z zarjavim žebeljem nogo in ni tej mahni praski posvetil nobene večje pozornosti. Šele po približno dveh tednih se je sam napotil v bolnišnico, ker je začutil neke bolečine. Zdravniki so pa brž ugotovili, da gre za tetanus, ki ga je povzročil tisti nesrečni žebelj.

Kljub zdravniški pomoči pa je mladi mož po nekaj dneh podlegel hudi bolezni. Z

njegovo smrtjo smo zgubili marljivega in podjetnega zidarskega mojstra in poštene rojaka. Zapustil je ženo in nedoraslega otroka. Naj v miru počiva. Hudo prizadetim svojcem izrekamo globoko sožalje.

ACEGAT: NOVI POVIŠKI

Konec prejšnjega meseca je upravni odbor občinskega podjetja Acegat soglasno sklenil, predlagati tržaškemu občinskemu svetu in odboru, naj se zvišajo cene za nekatere usluge, kar je baje potrebno za uravnovešenje proračuna za leto 1963. Omenjeni odbor predlaga, naj se za 10 lir poviša cena tramvajskih listkov, naj se ukine izdajanje določenih mesečnih kart, za nekatere pa naj se poviša cena. Odbor končno predlaga, naj se zviša tudi cena vode.

O teh predlogih bo razpravljala občinski svet, in sicer najbrž že na eni prvih sej.

NOVI TAJNIK TRGOVINSKE ZBORNICE

Ker je dosedanji glavni tajnik Trgovinske zbornice dr. Addobatti stopil v pokoj, je bil na njegovo mesto imenovan dr. Carlo Steinbach. Novi glavni tajnik se je rodil v Zadru in je doslej služboval v Bergamu ter Bellunu.

NA URADU ZA TISK

Te dni je bil za novega načelnika tiskovnega urada pri generalnem vladnem komisariatu imenovan dr. Antonio Troiano. Novi načelnik ima 53 let in je čoma iz Rima. Doslej je služboval v tiskovnem uradu predsedništva vlade.

ZDRAVNIK

dr. Maks Sustersich-Šuštersič

ordinira

v BOLJUNCU 46/A

Beneška Slovenija

IBANA

Za praznike imajo naši izseljenci staro in lepo navado, da pridejo domov na obisk in da se naučijo vsaj nekaj praznične domačnosti. Vsi olajšani se po Novem letu vračajo spet v tujino na delo za kruh.

To pa ni bilo dano 18-letnemu Jožetu Kodromacu z Britofa. Prišel je iz Nemčije obiskat svojce. Doma si je kupil s prihranki motorno kolo, ki mu je pa postalo usodno. S prijateljem Koncutom se je odpeljal v Gorenjo Merso. Proti večeru sta se tovariša vračala domov. Na ovinku pri Čemurju blizu Šlenarta se je motor spodrsnil in oba sta z vso silo butnila na tla. Medtem ko je bil Koncut le laže ranjen, je mladi izseljenec tako močno treščil na cestišče, da je bil pri priči mrtev.

PODBONESEC

Letošnji prazniki so se res predstavili v svoji pravi obleki: s snegom in mrazom, da ga ne pomnimo takega že precej let. Pri nas, pa tudi v sosednji dolini Aborne je vsa voda zamrznila; ne salo potoki in studenci, marveč tudi javni vodnjaki. Gospodinje so se že bale, da bo treba topiti led ali sneg za kuho. Snega sicer ni dosti nametlo, razen po nekaterih drugih krajih kot na primer v Fojdi. Tam so ga imeli za Štefanovo več kot 20 centimetrov. Proti

Eden najlepših okrasov Rima:

Pinije umirajo

Eden najlepših okrasov rimskega mesta so vednozelenne pinije, ki dvigajo svoje lepe krošnje posebno v okolici preko hišnih streh. Nad 12.000 jih je še, za katere skrbi mestna občina, da ne usahnejo.

Zadnje čase so pa sloviti »pini di Roma« začeli bolehati in umirati. Rjavijo kot kostanj v Benečiji in zgubljajo svoje značilne iglice. Pred tremi leti so prvič opazili ta pojav pri skupini pinij na trgu Venezia. Mestni vrtnarji so menili, da jim primanjkuje vode. Začeli so jih namakati, jim rahljati zemljo, a vsa skrb ni nič pomagala. Rešil jih je pogina sedanji državni predsednik Segni, ki je bil takrat še zunanji minister. Segni je priznan strokovnjak v kmetijstvu. Na svojem obširnem posestvu na Sardiniji je vpeljal marsikatero izboljšavo. Izkazal se je na svojem mestu tudi kot poljedelski minister.

Torej, Segni se je skozi okna zunanjega ministrstva večkrat oziral na zeleni okras mesta in je opazil usihanje pinij. Brž je poslal spomenico rimski občini z nasvetom, naj se določi posebna komisija, da se prepreči umiranje teh lepih dreves. Dodal je tudi opombe za ozdravljenje dreves. Na podlagi teh je komisija ugotovila, da napada bolezen tiste pinije, ki rastejo vzdolž prometnih cest. Spoznala je, da jim škodijo plinasti izpuhi iz motornih vozil. Komisija je započela velikopotezno akcijo prav te dni. Mestni vrtnarji bodo s posebnim kemičnim razkužilom oprali drevo za drevesom in rešili zeleni okras velemesta, ki se že zgublja v kamnitem morju visokih stavb.

SAMO ENE BARVE

Spor med krščanskimi demokrati in socialnimi demokrati v goriškem občinskem odboru so na zadnji seji premostili na salamorski način. Dosedanji zavezniki v odboru so se namreč skregali v prvi vrsti za stran zakupa občinske užitnine; v ozadju pa so morda tudi še kakšne osebne zadeve. Zaradi vseh teh nesoglasij sta odstopila socialdemokratska odbornika Candussi in dr. Milocco. Pogajanja za rešitev krize niso uspela. V petek so zatorej svetovavci volili dva nova odbornika.

Spočetka mirna seja je v drugi polovici postala precej burna. Socialistični svetovavec Zuliani se je zlasti zaganjal proti slovenskim zastopnikom. Po sprejetem odstopu omenjenih odbornikov, je prišla na vrsto nezaupnica mestnemu odboru, katero je predlagal komunistični zastopnik Battello. Zavržena je bila s 24 glasovi, med temi tudi s tremi Slovenske liste, medtem ko je za nezaupnico glasovalo 7 svetovavcev (komunisti, socialisti in socialni demokrati).

Na koncu so sledile volitve dveh novih odbornikov. Z večino glasov, tudi slovenskih, sta prišla v odbor demokrščanska svetovavca Giuseppe Agati in dr. Anton Scaranio. Oba pripadata mlajši skupini svoje stranke.

Videmski dnevnik »Messaggero Veneto« pikro pripominja, da bo imel enobarvni demokrščanski odbor težko življenje in da lahko računa samo na pomoč »belih« Slovencev, kar bi po člankarjevem mnenju ne smelo biti ne »všečno, ne simpatično«.

Če so Slovenci v opoziciji, jih smatrajo za rovarje; če pa glasujejo z večino, pa spet niso simpatični.

SLOVENSKE ŠOLE

Poslopja slovenskih šol v Gorici, bodisi za osnovne kakor tudi za višje šole, res ne

- Kanalska dolina

Novemu letu je pa že začela majhna odjuga.

TRBIZ

Cesta iz Trbiža proti obmejnemu prelazu pri Kokovem ni nevarna samo zaradi prestopnih ovinkov, marveč v tej dobi tudi zaradi poledice. Cesta se namreč vije po osovinih pribočjih, kamor ne sežejo sončni žarki, tako da je kljub posipavanju s peskom prava težava za vozila.

Prejšnji teden sta na ovinku, 4 kilometre ven iz Trbiža, spet trčila dva avtomobila. 27-letni Marij Siega iz Trbiža se je vozil v avtu proti meji; poleg njega je sedel njegov devetletni nečak. Na ovinku jima je pridiral naproti večji avto iz Beljaka. Na spolzki cesti se nista mogla izogniti in sta se zaletela drug v drugega. Najhuje jo je skupil deček, ki je ves pobit in ima možganski pretres. Trbiški avto je pa ves na kosih.

Glede cest skozi Kanalsko dolino, naj omenimo tudi stalne pritožbe avtoprevosnikov. Dnevno gre skozi najmanj 200 tovornjakov, navadnih avtov pa tudi 400 do 500. Ceste pa niso v takšnem stanju, kot bi bilo zaželeno. Snežni plugi le površno preorjejo sneg in zamete, na cestišču pa ostane ledeno steklo. Zato je tudi toliko nesreč.

ustrezajo več sodobnim higienskim in pedagoškim načelom. Štiri poslopja, ki so bila zgrajena že pred prvo vojno na pobudo društva »Šolski dom«, katerega duša je bil poslanec dr. Gregorčič, nudijo doslej streho vsem našim šolam v mestu. V dobi fašizma so jih odkupili zasebniki, ki so jih po vojni dali občini v najem za šolske potrebe slovenskih občanov.

Kakor rečeno, pa ne ustrezajo več svojemu namenu. Vprašanje se bo pa v doglednem času rešilo. Na zadnji občinski seji lanskega leta so svetovavci odobrili eno milijardo lir za javna dela. Med temi je predvidena tudi skupina stavb, namenjenih za vse naše šole od otroškega vrtca do liceja. Stroški za vsa poslopja so preračunani na 27 milijonov lir. Glavni delež bo seveda prispevala vlada.

Vsa naša javnost je z veseljem pozdravila ta načrt.

Drugo je pa vprašanje, kje se nameravajo postaviti naše šole. Po dosedanjem načrtu naj bi stale v Stražicah ob Soči. Že na isti seji so slovenski svetovavci izrazili pomisleke proti odročni lokalizaciji. Večini staršev se izbrani kraj tudi zdi ne preveč uместno izbran, ker je oddaljen od tistih mestnih okrajev, kjer živi večina slovenskih družin. Prav tako tudi nimajo avtobusne proge s podeželja potrebne povezave s Stražicami. Upamo, da bo gradbena komisija zadevo dodobra proučila, še preden bo padla zadnja beseda in da ne pride do veljave glas kakšnega pametnjakoviča, ki je že na zadnji seji omenil, naj bi se kar na italijanskih šolah naredili slovenski vzporedni razredi.

CERKVENI KONCERT

Že nekaj let sem se je ustalila lepa navada, da prirede naši cerkveni pevski zbori koncert božičnih pesmi. Vrši se v stolnici med božičem in Novim letom.

Poslušali smo ga tudi zadnjo nedeljo v letu. Naše ljudstvo, zlasti z dežele, je cerkev skoraj napolnilo. Pred petjem je imel nagovor šandreški dekan Zorž. Najprej so skupno nastopili zbori iz Šandreža, Doberdoba, Jamelj in Steverjana. Vodil jih je travniški kaplan Jericijo. Zapeli so štiri pesmi. Mnoge izmed njih so bile poslušavcem še neznane.

Nato so nastopili posamezni cerkveni zbori. Spored se je moral zaradi tehničnih težav nekoliko spremeniti. Vsak zbor je imel na programu po dve točki in je nastopal pod domačim pevovodjem. Poslušavci so bili kar zadovoljni in zaslužni v mehko božično čustvenost.

Napovedovavec je v začetku tudi pojasnil, da se nadškof ni mogel udeležiti koncerta, ker je odšel v Furlanijo na posvečevanje zvonov.

STEVERJAN

V lanskem letu je smrt kar nekam preveč kosila po naši fari. Našteli smo 15 mlíčev. Najbolj čudno je pa to, da smo okoli božiča imeli kar dve smrti. Prav na praznik smo pokopali 84-letnega Ivana Mikluša. Bil je zelo priljubljen mož, ki je lepo vzgojil svojo družino. V mlajših letih je živahno posegal tudi v kulturno življenje; predsedoval je tudi orlovskemu društvu. K zad-

Iz Goriške

njemu počitku ga je spremljalo dosti sosedov in znancev. Bog mu daj plačilo na onem svetu!

Tragična in čudno zagonetna je pa smrt 78-letnega Antona Hledeta. V petek zjutraj ga je našel gostilničar »Na dvoru« na svojem dvorišču vsega potolčenega, krvavega in zmrznjenega. Hitra pomoč mu ni nič več pomagala. Preden je pridiral Zeleni križ je revež že izdihnil. Prejšnji večer je sedel v isti gostilni do enajstih. Ko je odšel, se mu je morda zdrsnilo ali bogsigavedi kaj se je zgodilo. Rajni Hlede je živel bolj samotarsko, ima samo enega sina v Ljubljani. Naj počiva v miru.

Tudi letos je prišlo iz tujine več izseljencev na božični obisk. Okoli trideset mladih ljudi so privabili božični prazniki v domače kraje. Povečini delajo v Nemčiji. Ljudje ne gredo več radi v Ameriko. Eden izmed vzrokov je tudi ta, da je predaleč in se je težko vračati na obiske. Domek je namreč le domek, tudi če ga je za en bobek!

Omenim naj še naše mladinsko društvo, ki kar dobro deluje. Šteje več kot sto članov. Primanjkuje mu pa prostora za igre in druge nastope. Morda se bo dalo kaj napraviti iz tiste podrtije pred cerkvijo, da bomo prišli do svoje dvorane. Denar je pa pri tej reči glavna stvar. Mogoče bo občina kaj podprla, dobromisleči občanarji pa bodo tudi segli v žep.

Se to in ono bi se dalo ob koncu leta povedati, toda najboljše bo, da si voščimo vsi skupaj sreče in zdravja v Novem letu!

DOBERDOB

Nekaj novosti bo prineslo novo leto tudi v našo občino. Tu mislimo predvsem na našo šolo, ki je res potrebna popravila in povečanja. Občinski odbor se je res hvale vredno zavzel za potrebna dela in je določil 15 milijonov lir za popravila. Strošek je odobrila tudi pokrajinski upravni odbor.

Razširitev poslopja je nujno potrebna tudi zaradi morebitnih novih šol. Pri nas bi morala dobiti dostojen sedež tudi čipkarska šola. Upamo, da bomo prišli tudi do tega.

NOVA CERKEV

Goriško mesto se zlasti na svojem južnem koncu neprestano širi. Dosti novih hiš je zrastle posebno med Tržaško cesto, mimo vojaške bolnišnice in tja do šempetrskih njiv.

Za novi mestni okraj se je začela zanimati tudi cerkvena oblast, da bi tamkaj uredila dušno pastirstvo. Predvsem gre za pozidavo nove cerkve. Že prejšnji nadškof se je pogajal, da bi dala vojaška oblast na razpolago bivšo kapelo vojaške bolnišnice v ulici Ristori. Zdaj se je pa škofija odločila za zidavo nove cerkve za tisti mestni okraj. Menda bodo začeli graditi že prihodnje leto.

JESTVINE, KMETIJSKI STROJI
IN DRUGE POTREBSCINE

Tvrdka F. Terpin

STEVERJAN — Telefon 47-75
Dobra in solidna postrežba!

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Spacalova razstava v galeriji „La Cavana“

Poročali smo že o razstavi Spacalovih lesorezov v Občinski galeriji. Istočasno pa je razstavil ta naš tržaški slikar tudi devet (in s tisto v izlozbi vred deset) svojih nenavadnih »lesenih« slik v novi galeriji »La Cavana«. To je intimen umetniški kotiček v ulici istega imena, zbirališče in hkrati bojna postojanka avantgardističnih umetniških skupin; galerija ima namen (ki ga tudi izpolnjuje) predstavljati tržaški javnosti posamezne odlične italijanske in tuje slikarje. Zdaj je bil na vrsti Spacal.

V Lojzetu Spacalu se bojujeta dve umetniški naravi. Ena je nekam ustaljena, da ne rečemo celo nekoliko konservativna. In ta se razodeva v njegovih motivih in silografijah, ki jih sicer razvija, a korak za korakom, logično in brez skokov, tako da je mogoče brez gledanja na letnico po slikah spoznati, v kakem zapovrstnem redu in v

katerem letu jih je izdelal. Druga njegova umetniška narava pa je nemirna, v neprestanem iskanju in eksperimentiranju, in ta se je pokazala na razstavi v galeriji »La Cavana«. Človek kar obstoji, ko stopi v majhno razstavno dvorano. Malo težko je označiti te Spacalove stvaritve za slike. To so le še bolj po četverooglati obliki in po tem, da više na zidu in da je uporabil zanje tudi barvo. V resnici pa bi jih že skoro lahko imenovali skulpture oziroma reliefe.

Spacal je namreč odkril možnosti, ki mu jih nudi za umetniško oblikovanje star, nagnit les s svojimi žilami in vso bogato razčlenjeno, fantastično strukturo. In tako pobira stare napol strohnele deske, jih očisti, razžaga ter nalepi na svoje »slike«, vertikalno ali horizontalno, a največ v prvi legi. Tako doseže presenetljive rezultate: privide fantastičnih zapuščenih mest, kakor po atomskem napadu. Slike nosijo naslove »Luna v ožini«, »Rdeča istrska zemlja«, »Zarja nad mestom«, »Zapuščeno mesto«, »Nocturno«, »Mesto v zrcalu«, »Cvetoči otok« itd. Les je rahlo prebarval z rumeno, modro ali rdečo barvo, tako da se je barva zajedla v globino, medtem ko je površina sama navadno gola, da pride notranja struktura lesa bolj do izraza.

Priznati moramo, da je Spacal v teh svojih delih presenetljivo izviran. Dve ali tri teh podob tudi ogrejejo gledavca in mu posredujejo občutje, ki je vodilo umetnika pri ustvarjanju. V splošnem pa nam ta dela vzbujajo vtis, da gre za eksperiment, ki je zamikal Spacala zlasti zaradi materiala, a da ne bo ostal pri njem, ker mu vendarle nudi malo možnosti za razmah ustvarjalne fantazije in obdelavo. V teh delih prevladuje izrazito dekorativni element, ki kljub vsej rafiniranosti obdelave in domislekov ne dopušča kake posebne poglobitve v umetniškem pogledu. Spacal bo moral pritegniti k temu materialu nove elemente, barvo ali kaj drugega, da si bo ustvaril nadaljnje možnosti razvoja v tej smeri.

To se mu bo nedvomno posrečilo. Zasluži pa občudovanje zaradi svoje stalne težnje po izvirnosti, po uporabi novega materiala in po mojstrstvu v njegovi obdelavi. Nedvomno je eden najzanimivejših, če ne najzanimivejši umetnik v tržaškem kulturnem krogu, umetnik, ki vzbuja včasih pomisleke s svojimi novimi prijemi, s svojo drznostjo, nikoli pa z resnostjo svojih stremeljenj in s svojo kvaliteto.

„LE VIE DEL MONDO“ O SLOVENIJI

»Slovenija vrata Balkana« je naslov članka, ki ga objavlja lanska deseta številka revije »Le vie del mondo«. »Le vie d'Italia« in »Le vie del mondo«, sta mesečni reviji, ki ju izdaja italijanski Touring Club. Le vie del mondo je poljudno znanstvena zemljepisna revija na 75 straneh v patiniranem papirju. Poleg osrednjih člankov vsebuje običajno 16 strani dolg informativni pregled kulturnih, geopolitičnih in ekonomskih novic v svetu. Oktobrska številka vsebuje naslednje članke: Dakar urbanistični fenomen, Slovenija vrata Balkana, Britanska Gvajana, Park v spomin Rotschildov, Romantično potovanje po Švici, Ustanovitelj stuttgartske mestne pinakoteke je bil Italijan. Članek Slovenija la porta dei Balcani zavzema 14 strani in je opremljen s 14 slikami. Pisec začena svoj prispevek s poudarkom, da je Slovenija od šestih jugoslovanskih republik ena najkulturnejših pokrajin. Zemljepisni opis značilnosti slovenskih pokrajin je zelo dober, napak pri pisavi slovenskih imen je malo. Omenja raznolikosti slovenskih pokrajin, zgodovinske spomenike, turistične zanimivosti in športna središča. Ekonomski pregled je kratek. Nato označi katoliški značaj dežele. Ob pogledu na kulturne značilnosti poudarja, da je bila v Sloveniji čitljivost že pred letom 1900 skoro popolna. V arhitekturi omenja avstrijski vpliv, Plečnikovih del v Ljubljani ni opazil. V cerkveni umetnosti poudarja vpliv italijanskega baroka z Robbo in Pozzijem ter v likovni umetnosti nekaterih italijanskih slikarjev. O literaturi ni pisec dobro obveščen, ker jo odpravi z enim stavkom, kjer izraza mnenje, da ni imela Slovenija nobenega znatnega predstavnika. Slike, ki opremljajo članek so odlične. Članek je z ozirom na kratek obseg kot oris Slovenije zadovoljiv in za italijanskega bralca zanimiv.

VAŽNA SVETOPISEMSKA NAJDBA

Razni arheologi menijo, da so izkopali svetišče svetopisemskih patriarhov Abrahama in Jakoba iz 19. stoletja pred Kristusom. Po sporočilu Harvardске univerze je našla svetišče v starem svetopisemskem mestu Schemu v Izraelu mednarodna arheološka skupina, v kateri so zastopniki raznih ameriških in evropskih univerz. Gre za isti kraj, kjer je Joahua zedinil rodove Izraela in kjer so kronali Abimeleha kot prvega kralja Izraela. To najdbo primerjajo strokovnjaki po važnosti z najdbami profesorja Schliemann v Mali Aziji, ki so vodile do izkopa Troje.

Oltar svetišča so našli po ustnem izročilu pod dvoriščem tempeljske trdnjave v Schemu. Pomen teh najdb je v tem, da bo sedaj mogoče pojasniti zgodovino z arheološko potrjenimi podatki po ustnem izročilu, ki je starejše kot svetopisemski zapiski.

Zanimivo dramsko delo

V sredo zvečer je priredila skupina Novega gledališča v gledališču Verdi krstno predstavo drame »Vera Werk«, ki jo je napisal istrsko-tržaški pisatelj Fulvio Tomizza. Zajeta je iz življenja na istrskem Krasu. To je, po mneneju gledaliških strokovnjakov, glavni dogodek letošnje tržaške gledališke sezone. Omeniti je, da je to prvo Tomizzovo delo, ki je bilo uprizorjeno, in da je to tudi prvič, da je skupina Novega gledališča igrala delo kakega solobnega avtorja iz Julijske krajine. To je bila tudi prva slavnostna predstava skupine Novega gledališča. Glavne vloge v »Vera Werk« so igrali Pavla Borboni, ki bo nato nastopila v teku letošnje sezone v Trstu še z enim svojih recitalov, Fosco Giacchetti, Marisa Fabbri in Dely Pezzinga. Režija je bila zaupana mlademu Tržačanu Fulviu Tolussa, osnutek za scenografijo pa je napravil slikar Nino Perizi. Odrsko glasbo je zložil Raffaello De Banfield, ki je tudi Tržačan. Naslednje dni bodo redno ponavljali »Vera Werk« v Verdijevem gledališču, ki je za zdaj prosto, ker je bila prekinjena operna sezona. Obnovljena bo šestega februarja s predstavo »London's Festival Balleta«. Pri krstni predstavi je doživelo delo uspeh.

RAZSTAVA ROBERTA FAGANELA

Mladi tržaški slovenski slikar Robert Faganel je priredil od 1. do 10. januarja samostojno razstavo v galeriji Rossoni. Razstavil je oljnate slike in pasteje, skupaj 28 del, katera je naslikal v zadnjih šestih mesecih.

Slike prikazujejo v glavnem pokrajinske motive in tihožitja. Robert Faganel je razstavljal zadnji čas tudi v prostorih gostilne v Gabrijah pri Gorici in ta razstava je še zdaj odprta. Zaključila se bo šele ob koncu januarja. V Gabrijah je razstavil v glavnem svoja dela iz prejšnjih let.

Smrt dirigenta Rosbauda

Od srčne kapi je umrl v Laganu znani dirigent Hans Rosbaud, vodja radijskega orkestra v Baden-Badenu. Star je bil 68 let.

Hans Rosbaud se je rodil v Avstriji kot sin znane pianistke. Vodil je med drugim francoski nacionalni orkester, orkester pariškega konservatorija in orkester Tonhalle v Zürichu. Poučeval je v Frankfurtu, Münchenu, Strassburgu in Münstru. Specializiral se je za moderno glasbo, slovel pa je tudi po svojih interpretacijah Mozarta in Bruchnerja.

DOBER ANGLESKI FILM

Londonski filmski kritiki so navdušeni nad novim filmom »Lawrence of Arabia«, ki so ga pred kratkim prvič predvajali v Londonu. Predstavi so prisostvovali kraljica Elizabeta, princ Filip in izbrana londonska publika. Film prikazuje tragično in hkrati epično življenje slovitega polkovnika Lawrencea, ki je med prvo svetovno vojno vodil upor Arabcev proti Turčiji. Film je režiral Dawid Lean.

Lahka glasba v ZDA

Glasbeno leto se v ZDA konča v začetku jeseni. Od oktobra dalje se pojavljajo nove pesmi in nove melodije, ki pričenjajo krožiti najprej po ZDA in nato po ostalih deželah vsega sveta.

Jesenski dnevi so nam poleg dežja dali tudi vrednostno lestvico najboljših plošč, pevcev in orkestrov. Lestvica upošteva prodajo plošč in kolikokrat so bile te na sporedu po številnih radijskih postajah. Seveda ameriška uvrstitev je upoštevala tudi okus prebivalcev na tisočih jukeboxes, ki so postavljeni v vseh kotih.

Največkrat so zavrteli pesem Moon River v izvedbi orkestra Henry Mancini. Sledita pesmi Big John, ki jo poje Jimmy Dean, in I can't stop loving you, ki jo pojeta Ray Charles in Gibson. Velik uspeh je dosegel slepi črnski pevec Ray Charles. Ta ne samo odlično poje pesem I can't stop loving you, temveč igra še klavir, saksofon in dirigira svoj hrupni orkester. Ray Charles zna odlično peti tako rocke kot lepe melodije. Zaradi tega se je uvrstil na tretje mesto najboljših ameriških pevcev.

Najboljša pevca ZDA sta z istim številom točk znana Elvis Presley in Frank Sinatra. Na četrtem mestu (tretji je, kot smo že rekli, Ray Charles) je Chubby Checker, ki je zaradi svojih twistov glavni »junak« leta 1961. Ostala znana imena niso zasedla vidnih mest: Pat Boone je sedmi, Perry Como enajsti, Paul Anka dvajseti, Bobby Darin

dvajseti, Bing Crosby sedemindvajseti, Harry Belafonte štiriindvajseti itd.

Od pevk je najboljša Connie Francis, sledita Brenda Lee in Doris Day. Ella Fitzgerald je sedma, Julie London petnajsta in Sarah Vaughan štiriindvajseta.

Odlikuje se posebno glasbeni kompleks Kingston Trio, sledita Four Freshmen in ženski črnski kompleks Shirelles.

Kar štirje orkestri si v ZDA delijo prvo mesto. Ti so: orkester Henry Mancini, Billy Vaughan, Lawrence Welk in Si Zenter.

Kar 25 pesmi je doseglo več kot milijonsko prodajo. Te so (v oklepaju so pevci): Quarter to three (Gary Bonds), Hey baby (Bruce Channel). I can't stop loving you (Ray Charles), Let's twist again (Chubby Checker), Last date (ork. Floyd Cramer), Big bad John (Jimmy Dean), Peppermint twist (Joe Dee), Runaround Sue (Dion), Save the last dance for me (Earl Duke), Exodus (Ferrante in Tescher), Together, Where the boys are in Many tears ago (vse tri zapoje odlična Connie Francis), Michael (Higwaymen), Hello Mary Lou (Ricky Nelson), The stripper (Jimmie Rodgers), Runaway (Del Shannon), The lion sleep tonight (Tokens), Soldier boy (Shirelles), Calcutta (ork. Welk), Take good care of my baby (Bobby Vee) ter končno še štiri pesmi, ki jih poje Elvis Presley: Surrender, Can't help falling in love, Little sister in Good luck charm.

GOSPODARSTVO

Mraz je tudi koristen

Sedaj, v začetku zime pretakamo vina, ki so dobro povrela. Kak teden pred pretakanjem klet ohladimo, da vino presune. Pod vplivom mraza se beljakovine in še nekatere druge snovi v vinu strdijo in padejo v drožje. Vino se zbistri, postane čisto.

Kmet v tem času kolje prašiče, kajti mraz ohladi in konservira slanino, meso in klobase. Mraz ima torej zelo važno vlogo za konserviranje mesa, mleka in mlečnih izdelkov, pa tudi zelenjave in sadja.

Pisali smo že o jarovizaciji, s pomočjo katere spremenimo ozimno žito v jaro, ki ga lahko sejemo konec zime, da dobimo skoraj tako visok pridelek, kot če bi sejali jeseni. Bistvo jarovizacije je v tem, da ozimno žito nekoliko predkalimo, potem pa ga za določeno dobo prepustimo vplivom mraza in šele nato vsejemo. Tako nam mraz poveča pridelke.

Mraz tudi drugače vpliva na povečanje kmetijske proizvodnje. Sadjarji so ugotovili, da po milih zimah breskve slabše cveto in da odpade nesorazmerno mnogo drobnih plodov. Znanstveniki so dolgo proučevali ta pojav in končno ugotovili, da potrebuje breskev, ki normalno raste in rodi, najmanj 400 ur mraza, ko je temperatura pod ničlo. Nadaljnja raziskovanja so pokazala, da po-

trebuje jablana še enkrat toliko mrzlih ur kot breskev, in sicer 800. Tako so znanstveniki sestavili posebno lestvico, s katere je razvidno, koliko mraza potrebujejo različne rastline za redni razvoj. Mnogo je pa rastlin, ki mrzlih ur ne potrebujejo.

Podobno kot iz ozimnega žita dobimo jaro (glej zgoraj!) lahko spremenimo dvoletne rastline v enoletne. Pri nekaterih je dovolj, da seme predkalimo in potem postavimo vplivu mraza, pri drugih pa mora mraz vplivati pozneje, nekoliko prej kot se rastlina pripravlja na cvetenje.

—0—

Enoteka v Tbilisih

V Tbilisih (Tiflis), glavnem mestu ruske gruzinsko-georgijske republike imajo veliko enoteko. Kot je biblioteka velika zbirka knjig, tako je enoteka velika zbirka posod — navadno steklenic — z vinom. V enoteki v Tbilisih pa niso samo vina, marveč tudi konjaki, sadjevci, različna žganja, vodke itd. Zbranih je skupno 135.000 steklenic pod 1600 različnimi imeni, izmed katerih je 320 inozemskih. Med najstarejšimi vzorci je neka vodka iz leta 1717, jabolčnik iz leta 1747, neko ogrsko vino iz leta 1806, pravi konjak iz leta 1811 itd.

Enoteko je ustanovila še carska vlada, in sicer leta 1807. Skupno z enoteko so uredili tudi veliko moderno klet, ki je dvignila slavo izbornih gruzinskih vin. Ta so najboljše v Rusiji in slovijo že tisočletja. Omenja jih že Homer v svoji Odiseji, kjer govori o dišečem in iskrenem se vinu ter zlatorumenem grozdu iz Kolhide. Pozneje, a vedno še pred Kr. r. omenjajo ta vina Strabo, Apollonij, Ksenofont, Prokopij in drugi.

Zeleni načrt v Nemčiji

Tudi Nemčija ima svoj Zeleni načrt, katerega je vpeljala leta 1956. Izvaja ga z znatnimi sredstvi, katere določijo vsako leto vnaprej. Za leto 1962 je bil predviden strošek 2,06 milijarde DM, torej nekaj več kot 300 milijard lir, kar je skoraj 1/3 več kot lani.

Od celotne določene vsote porabijo: 195 milijonov DM za komasacijo, to je za združevanje razdrobljenih kmečkih parcel; 315 milijonov DM za kolonizacijo in okrepitev kmečkih obratov v pasivnih krajih; 100 milijonov za vodnjake, vodovode in kanalizacijo; 50 milijonov za elektrifikacijo podeželja; 25 milijonov DM za nove stanovanjske zgradbe in popravilo obstoječih; 185 milijonov za gnojila (jih darujejo potrebnim); 50 milijonov za izboljšanje kmečkega gospodinjstva; 20 milijonov za zgradbe silosov na manjših in srednjih obratih; 15 milijonov za nakup skupnih, to je zadružnih strojev; največ, in sicer 470 milijonov DM za izboljšanje dobrote mleka; 43 milijonov za molzne naprave in razdeljevanje mleka v šolah; 61 milijonov za druge pridelke.

Kmetijski dohodek v ZDA

V zadnjem triletnem se je kmetijski dohodek v ZDA zvišal za skoraj 15%, kar nam povedo naslednje številke, ki se nanašajo na srednji kmetijski obrat (izključeni so veliki kmetijski obrati delniških družb) v dolarjih:

kmet. dohodek	1959	1960	1961
kosmati	9.156	9.640	10.379
stroški	6.416	6.677	7.056
čisti	2.740	2.963	3.223

1 dolar je 620 lir

V dobi od 1955 do 1962 se je število kmetijskih obratov zelo skrčilo, in sicer od 4.798.000 na 3.688.000. Površina kmetijskih obratov je služila povečanju ostalih, predvsem za zaokroženje.

ITALIJA PRVA PRI UVOZU VINA V ZDA

Do lanskega leta so uvozili v ZDA največ francoskega vina, lani (1961) pa je znašal uvoz iz Italije 170.000 hl, iz Francije pa le 130.000 hl, tako da je Italija zavzela prvo mesto. Nadalje je prišlo lani v ZDA 43.000 hl vina iz Nemčije, 23.000 hl iz Španije in 12.000 hl iz Portugalske. Francija prvači s svojim šampanjcem, kateremu sploh ni mogoče konkurirati, Italija pa z verjetno in vini izpod 14% alkohola.

ŠVICARSKI SADOVNJAKI SE KRČIJO

Lansko leto so našli v Švici 17,6 milijona sadnih dreves ali 15% manj kot pred 10 leti. Skrčenje števila je posledica prilagoditve proizvodnje povpraševanju, izruvanju — z javnim prispevkom — nedonosnih dreves, pomanjkanju delovne sile in strahovite slane leta 1956.

Največje spremembe kažejo marelice, ki so se v zadnjem desetletju pomnožile za 30%; za 11% so se pomnožili kaki. Najbolj pa je padlo število pri kutinah, ki zmanjšujejo padec 41%, breskve 40%, orehi 29% in češnje 19%. Ni pa zaradi tega manjši pridelek.

Šolanje okusa

V Moncalvu (Monferrato v Piemontu) je bilo 18. oktobra ljudsko tekmovanje v pokušanju vin. Skupina 40 oseb, izbranih iz vrst uradnikov, delavcev, obrtnikov in drugih stanov, je morala oceniti 4 vzorce vina barbera in 4 vzorce drugih namiznih vin. Vsak tekmovalavec je moral odgovoriti na posebna vprašanja in določiti barvo vina, čistost oziroma motnost, duh in okus ter določiti oziroma uganiti alkoholno stopinjo. Zmagal je tisti tekmovalavec, ki se je najbolj približal sodbim poklicnih pokušavcev vina, ki je bila izrečena pred tekmovanjem. Tekmovanje bodo ponovili vsako leto.

Na ta način skušajo doseči dva cilja: izšolati okus potrošnikov, da bodo vedeli, kako se vina ocenjujejo, in hkrati pokazati, kakšna vina hočejo potrošniki imeti. Tako tekmovanja bi bila potrebna tudi pri nas, posebno v večjih potrošniških središčih, kot so Trst, Tržič in Gorica, kjer mnogi pivci popijejo vsako vino ne glede na njegovo barvo, čistost, armo in okus. Pri takih tekmovanjih bi pivci spoznali, katero vino je boljše in katero slabše.

ŠPANJA IN SET

Španija ne želi ostati izven Skupnega evropskega tržišča, marveč hoče z njim tesno povezati svoje gospodarstvo. Predvsem upa, da bo lažje prodajala svoje kmetijske previške, kot so vino, olje, agrumi, nekatere vrste sočivja itd. Izravnanje cen za posamezne kmetijske pridelke v okviru SET ne bo povzročalo posebnih težav, ker veljajo v Španiji dosedaj skoraj iste cene, kot so predvidene za vse področje SET.

Država skrbi tudi za rešitev finančnih vprašanj in potroši 132 milijonov DM za znižanje obrestne mere; 92 milijonov za prispevke k starim obveznicam; 14 milijonov za nepredvidene stroške; 114 milijonov za nakup goriva po znižani ceni.

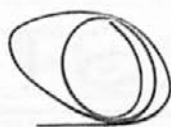
Nemški Zeleni načrt ima predvsem to prednost pred italijanskim: ko se je uvidevala potreba, sledi takoj rešitev vloge, rešitvi pa nakazilo. To pomeni, da birokratični šimel ne jaha toliko časa.

—0—

VODA SNEŽNICA ŽIVALIM KORISTI

Ruski biolog Boris Rodimov trdi, da se z napajanjem živali s snežnico dosežejo nepričakovani uspehi: svinje so skotile krepkejše puiške; prašiči so se bolj odebili, če so dobivali snežnico; skupina kokoši, ki so dobivale skozi 3 mesece vodo snežnico, je znesla dvakrat toliko jajc, kot druga skupina, ki je dobivala enako krmo, a navadno vodo. Rodimov meni, da ti pojavi nastajajo zato, ker je voda snežnica lažja od navadne vode in da je zato prebava krmil rednejša.

V vrtincu

13.

R. B.

»Ne bi bilo morda bolje, da bi tu vzeli v roke slučaj Komi?«

Samo je opazil njen žalostni pogled. Za sekundo je omahoval. Čutil je, da temu čuketu nekaj pomeni. Že od vsega začetka je tudi njega vleklo k njej. Kaj ga zdaj žene proč od nje? Morda strah, da se ne bi osebna čustva križala s službeno dolžnostjo? Ni si bil popolnoma na jasnem.

Na koncu je obotavljaje povedal: »Ne morem drugače, kot ravnati tako, da bo stvari koristilo.«

Maja je povsila glavo in molčala.

Naslednje jutro sta se poslovila.

—0—

Ko je Samo sedel v brzovlaku, mu je bilo od časa do časa žal, da se je tako hitro ločil od Maje. Lahko bi še ostal in se kako izgovoril. Po drugi strani pa ni hotel več priti pod vpliv ženske, ki bi mu odvzela notranjo svobodo. Poleg tega pa se je pojavila pred njim vsa preteklost. Nekdanji srečni dnevi! Divna živi na Dunaju in jo bo morda srečal. Ali naj si to želi, ali je bolje, da se ne vidita? Bog ve, kaj bo prinesla bodočnost? Samo si ni znal razložiti.

Na Dunaju je stopil najprej v zvezo s policijo. Pokazal je izkazila, kakšna naloga mu je poverjena. Govoril je s komisarjem Lannerjem, s katerim sta se bila spoznala na nekem mednarodnem zborovanju. Z veseljem je pozdravil Račiča in mu je pritisnil, naj se v začetku ne pritigne k zadevi tudi krajevna policija.

»Sprva bom jaz sam imel niti v rokah,« je pojasnjeval Radič. »Več kuharjev po navadi zasmodi pečenko.«

»Imate kako zanesljivo sled?« je vprašal Lanner.

Radič mu je na kratko razložil, kaj je odkril v Trstu. »Tu pa si bom najprej ogledal avtomobilsko delavnico „Wien“.«

Šel je res najprej k lastniku delavnice in garaže Ritterju ter mu je kar naravnost povedal, za kaj gre. Opisal mu je avto, ka-

terege zasleduje in ga vprašal po delavcih, ki imajo nočno službo.

Ritter je bil kar malo v zadregi: »Hm — pri nas sploh ne delamo ponoči. Le dva moža se menjujeta pri bencinski črpalki. Prav zadnjo noč je eden izmed njiju zamudil delo.«

Radič je prislubnil: »Zanimivo. Prosim vas za njegov točni naslov.«

»Trenutek,« je odvrnil gospodar in zginil v računovodstvo. Čez nekaj časa se je vrnil z lepo napisanim listkom. Radič je čital: Peter Gerder, Ottakring, pri družini Novy. Ko je stopil v pisarno neki uslužbenec, se je Radič poslovil. Nič ni slutil, kaj se bo kmalu nato zgodilo za njegovim hrbtom.

Zvečerilo se je že, ko je povprašal pri družini Novy po gospodu Gerderju. Izkazalo se je, da iskani ni nastavljen pri bencinskih črpalkah, pač pa v delavnici za popravila. Sicer pa bo kmalu prišel, če hoče počakati.

Samo je odkimal: »Ne, hvala. Bo kaka pomota. Hotel sem govoriti s tistim pri črpalki.« Jezen je stopil v bližnjo telefonsko govornico in poklical gospoda Ritterja. Ta se je jecljaje opravičeval, češ da je pomotoma dal napačno ime. Pravi priimek da je Pavel Grdol. Povečal mu je tudi naslov stanovanja.

Samo ni slutil, da so mu dali napačen naslov, da je imel Grdol čas zgineti. Narediti je tudi neodpustljivo napako, ker ni računal, da je morda tudi lastnik garaže član tolpe. Ptičku je čal zaradi svoje dobre vere kar dve uri časa. Medtem je gospodar telefoniral iz garaže: »Halo, Pavel, tu nekaj smrdi. Nekdo od interola nekaj vohlja. Speljal sem ga na napačno sled. Glej, da med tem zgineš!«

»Kako, kako? Jaz naj...?«

»Zginiti moraš! Želiš morda, da te zgrabijo?«

Z drugega konca žice se je slišal krohot: »Ha, ha, in ti?«

»Jaz seveda ostanem tu. Pojdi k Brandu, on ti bo pomagal dalje. Mu bom že telefoniral.«

»Lepa kaša,« se je jezil Grdol. »Zaradi tebe naj vzamem vse na svoja ramena. Nekaj te bo to stalo, ljubček moj!«

»Že prav, že prav,« ga je pomirjeval Ritter, »se bom že izkazal. Pa saj si vendar vedno želel oditi v Budim.«

Po razgovoru je Grdol hitro spravil vse svoje stvari v kovček. Potrkal je pri gospodinji: »Gospa, brž moram odpotovati. Tu je brzovjavka — oče je težko zbolel. Prosim, najemnino plačam do konca meseca. Mi je prav žal, toda — zbogom!«

Ko je Samo čez pol ure pozvonil na stanovanje, je ptiček že zdavnaj odletel.

»Brzovjavka, pravite — od njegovega očeta,« je vpraševal gospodinjo. »Imate naslov?«

»Ne, gospod, menda nekje na Koroškem.« Samo je še spraševal, kdo je najemnika obiskoval: »Kako dekle?«

Gospodinja se je namuznila: »Da, kar čeden deklíč. Je hčerka trgovca tu naproti. Ej, kako jo je božal. Za zimo ji je kupil celo kožuh.«

Čeprav je že bilo pozno, je Samo obiskal še trgovca. Lepa Poldka je bila zdoma. Njen prijatelj Pavel da jo je poklical, pred polnočjo.

Kam sta šla?

Kdo ve. Samo je vprašal še po njeni sliki. Oziral se je tudi po prostorih. Nič, nobenega sledu!

Slabe volje se je proti polnoči vrnil v hotel. V naglici je nekaj povečerjal in je legel spat.

—0—

Naslednje jutro je kar strmел v debelo tiskan naslov v časniku: »Danes zjutraj so našli v prvem mestnem hotelu umorjenega nekega tujca. Šveda po rodu, ki je šele sinoči prišel. V isti sobi je pred njim stanoval neki tujec slovanskega rodu. Morilec so bržkone iskali tega.«

(Dalje)

»Toda ne ženske.«

»Dragi moj, če je prišel svet res v tako žalostno stanje, kot vse kaže, je to gotovo posledica moškega vladanja,« je rekel Krushnik. »Odločati so morali moški. Ženske so se že od nekdaj požvižgale na icoeologije in nedvomno ne bi dopustile, da bi bil prišel svet tako daleč.«

»Najbrž imaš prav. Vsekakor pa od takrat niso postale grše,« je z zadovoljstvom ugotovil mladi tehnik in se ozrl za dekleto, ki je odhajalo s praznim pladnjem.

»Poglej, kakšno ponosno hojo ima. Kot kakšna kraljica.«

»Kot se mi zdi, ne bo treba dolgo čakati na prvo ljubezen med človekoma tretjega in trinajstega tisočletja po Kristusu in s tem boš postavil lep rekord.«

Naslednje dni sta porabila za to, da sta se pripravila za pot v središče Srečnega mesta. Izbrala sta si vsak svojega spremljevalca izmed mladeničev starčevega plemena, ki so se sami ponudili, da gredo z njima. Nekatere je prav mikalo, da bi spoznali skrivnostni in strašni svet, iz katerega so bili pobegnili njihovi stari starši. Nihče ni prav vedel, kako so zdaj oblečeni prebivalci Srečnega sveta in to bi jim tudi ne bilo veliko koristilo, ker niso imeli na razpolago blaga, da bi se zamaskirali kot prebivalci Srečnega sveta. Na »Liberty« so skušali ves čas ujeti televizijske oddaje iz središč Srečnega sveta, pa se jim ni posrečilo. Očitno je bil radij oddaj preveč omejen, kar je bilo tudi razumljivo, saj je veljal ta del celine za neobljuden. Že dol-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

87.

ga tisočletja je bilo prebivalstvo omejeno samo na južni del severnoameriške celine, in če so bili starčevi podatki točni, se je moralo število prebivalstva od tedaj, ko je on prebival tam, še precej skrciti. To je bil pojav, ki ga ni znal razložiti niti prof. Magnussen, pa tudi znanstveniki v vesoljni odpravi si ga niso znali tolmačiti, glede na dejstvo, da je Zemlja, kot je vse kazalo, vendarle potrebovala več ljudi. Človek pa je postal na njej, kot je vse kazalo, že redko bitje.

To je imelo pa tudi dobre strani, da se jim vsaj na prvem delu poti ne bo treba preveč bati, da bi jih prehitro odkrili. Kljub temu sta imela Krushnik in ing. Morton dovolj skrbi. Prof. Magnussen jima je prepustil razen splošnih navodil vso svobodo pobude in morala sta si sama organizirati odpravo, kakor bi se jima zdelo najbolj prav. V tem pa je bila velika odgovornost, ne samo za odpravo samo, ampak tudi za starčevo plemo in za ljudi na »Liberty«.

Ing. Morton pa le ni več opustil misli, ki se mu je porodila v tistem razgovoru s Krushnikom, in mu jo je končno tudi razodel.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

PREGLED ŠPORTNE DEJAVNOSTI V LETU 1962

Valerij Brumel najboljši športnik leta

Kot vsako leto tako so tudi letos športni časnikarji in strokovnjaki sestavili lestvico najboljših športnikov v letu 1962. Posamezni časnikar je na anketni listi navedel imena desetih športnikov, ki so se lani najbolj izkazali. Prvemu so dodelili 10 točk, drugemu 9 itd.

Kot leta 1961 tako je tudi leta 1962 pripadlo prvo mesto ruskemu skakavcu v višino Valeriju Brumelu. Valerij Brumel je lani postavil svetovni rekord s skokom 2,27 m in nabral kar 303 točke.

Drugo mesto je pripadlo avstralski plavavki Dawn Fraserjevi, ki je edina ženska med prvo desetorico. Fraserjeva je preplaval v prostem slogu razdaljo 110 jardov v času 59"5 in dobila zato 273 točk.

Na tretje mesto se je z 223 točkami uvrstil svetovni rekord v teku na 800 m in na 880 jardov Novozelandski Peter Snell.

Prvim trem sledijo avstralski teniški igravec Rod Laver, ki je te dni prešel k poklicnim igravcem, svetovni rekord v skoku s palico Fincc Pentti Nikula ter brazilski nogometaš Pelé. Sledijo še svetovni prvak težke kategorije v boksu Američan Sonny Liston, svetovni rekord v plavanju Avstralec Murray Rose, evropski prvak v teku na srednje proge Francoz Michael Jazy in na desetem mestu je znano desno krilo brazilske nogometne reprezentance Garrincha.

Iz pregleda je razvidno, da so na lestvici kar štirje lahkoatleti, ki so osvojili 1., 3., 5. in 9. mesto. Najdemo tudi dva plavavca (2. in 8. mesto) in dva nogometaša (6. in 10. mesto) ter po enega teniškega igravca in boksarja. Glede na narodnost lahko ugotovimo, da so se lani najbolj izkazali Avstralci (2., 4. in 8. mesto) in Brazilci (6. in 10. mesto).

VEDNO VIŠE ZA BRUMELA

Kot smo že omenili, je Valerij Brumel tudi letos osvojil »prvenstvo« najboljšega športnika minule sezone in to povsem upravičeno. Njegov svetovni višek je neverjeten: 2,27 m v višino! Pomisliti moramo, da Brumel še nima 21 let (rodil se je 14. aprila leta 1942 v sibirskem mestu Tol-

buzin), tehta 77 kg in je visok 1,87 m. Oglejmo si na kratko njegovo življenje. Dolgo let je mali Valerij potoval po Sovjetski zvezi in sledil poti očeta, ki je po poklicu geolog. Leta 1952 se je Brumel ustavil v ukrajinskem mestu Lugansk. Ko mu je bilo 12 let, je prvič skočil 1,15 m visoko. Pod vodstvom Steina in Diačkova je vsako leto dosegel boljše izide (1954: 1,20 m, 1955: 1,30 m, 1956: 1,40 m, 1957: 1,75 m, 1958: 1,95 m). Leta 1959, ko je imel komaj 17 let, je preskočil letvico postavljeno na višino 2,01 m. Brumel je delal v neki tovarni v Lvovu in leto kasneje je skočil 2,08 m visoko in presenetil tako ves svet. Nato se je poskušoval in njegovi izidi niso bili posebno blesteti, tako da si je komaj zagotovil mesto v olimpijski reprezentanci. Bila je tedaj doba Američana Thomasa (2,17 m) in trenutek sorojaka Savlakadzeja, olimpijskega zmagovavca. Brumel je bil samo drugi s skokom 2,16 m. Toda istega leta je že skočil 2,203 m visoko in predlanskim celo 2,25 metra. Lani, 29. septembra, je Brumel v Moskvi preskočil letvico postavljeno na višino 2,27. Važno je povedati, da je Brumel v dveh letih kar 17-krat preskočil 2,20 m. Lani je julija skočil 2,26 in 2,22 metra, avgusta 2,22 m in septembra 2,21 ter 2,27 m.

LESTVICA NAJBOLJSIH ŠPORTNIKOV

1. BRUMEL (SZ — lahka atletika) 303 točk
2. FRASER (Avstralija — plavanje) 273 točk
3. SNELL (Nova Zel. — lahka atlet.) 223 točk
4. LAVER (Avstralija — tenis) 199 točk
5. NIKULA (Finska — lahka atlet.) 133 točk
6. PELE (Brazilija — nogomet) 117 točk
7. LISTON (ZDA — boks) 110 točk
8. ROSE (Avstralija — plavanje) 70 točk
9. JAZY (Francija — lahka atlet.) 52 točk
10. GARRINCHA (Braz. — nogomet) 48 točk

ŽENA IN DOM

PRAVILNO SE ŠMINKAJTE...
TODA NE V JAVNOSTI!

Mnogokrat imamo priliko opazovati po mestnih ulicah razne ženske, ki imajo venomer občutek, da v njihovem oblačenju ali šminkanju nekaj ni v redu. Zaradi tega si neprestano nekaj popravljajo, kakor hitro pridejo pred kako izložbo, naj si bo to ovrtnik, ruto, lase, šminko na ustnicah itd. Če sedijo v kakem lokalu, jih lahko vidimo, kako neprestano segajo po torbici, da povlečejo iz nje tudi po desetkrat majhno zrcalo in si skrbno ogledujejo obraz ter bodo zadovoljne šele takrat, ko si bodo uravnale obrvi in našminkale ustnice. Tudi nohti takih žensk so deležni skrbnega opazovanja in številne kožice na prstih, ki jih doma sploh ni bilo, bodo sedaj odstranjene.

Nekatere pa imajo navado, da celo takrat, ko so v pogovoru s svojim fantom, pogostokrat potegnejo nogo iz čevljička in si jo ogledujejo. Popravljajo si morebitne gube na nogavici in stokačo, ako opazijo, da ni več cela. Druge spet med takim pogovorom živčno iščejo po torbici, da končno potegnejo iz nje stekleničico parfema, ker so se nenadoma spomnile nanj in začutile potrebo, da si ga dajo nekaj kapljic na senca.

Mislím, da je odveč poudariti, da se vse to v javnosti ne dela. Ženska mora svojo lepoto negovati doma in mora samo ona vedeti, kako se šminka in kaj uporablja pri tem. Za to njeno intimno stvar ni lepo, da drugi vedo.

V zvezi s šminkanjem bi pa rada nekatere opozorila, da je treba razločevati jutranji način šmin-

kana od večernega. Razločevati je nadalje treba šminko, ki je primerna za na delo in tisto za na ples.

Kolikokrat se dogaja, da je neko dekle postalo antipatično svoji bodoči tašči, ker se ji je prvič predstavila čez dan tako našminkana kot igravka pri snemanju barvnega filma. Napačno pa je ravnanje deklet, ki se je predstavilo na ples ponoči z razkošno plesno obleko, a z obrazom, podobnim tistemu, ki ga imajo uradnice zjutraj, ko v zadnjem trenutku tečejo na delo, kot pa dekletu, ki je prišlo na zabavo.

Pazimo zato na svojo zunanost že doma. Pazimo, kako se šminkamo v različnih urah in okolnostih. S tem bomo veliko pridobile, bodisi v estetiki kot v znanju o pravilnem obnašanju.

Ondina

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. januarja, nedelja: Trije kralji, Mojmir
7. januarja, ponedeljek: Zdravko, Lucijan
8. januarja, torek: Maks, Severin
9. januarja, sredo: Julijan, Lija
10. januarja, četrtek: Gregor, Pavel
11. januarja, petek: Pavlin, Božidar
12. januarja, sobota: Tatjana, Ernest

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik
Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst,
ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29.477

Iz starih listov

Marsikatera stara rečenica se še sliši med ljudstvom, ne da bi vedeli za njen izvor in niti kaj prav za prav pomeni. Med take sodi tudi po Krasu znana prislovica:

»Ne hodi v Trst po prst«

Ze večkrat sem premišljal, kaj naj bo ta prst v Trstu? Saj zveni tako kot neke vrste grožnja, da se opečeš, če greš »v Trst po prst«. Ne samo Kraševci, ampak tudi Vipavci so se na ta način posmehovali, če je bil kdo v Trstu prevaran.

V resnici pa ima ta izrek popolnoma drugo ozadje. Slučajno se mi je odkrilo, ko sem v božičnih in novoletnih popoldnevih brskal po starih listih. Pod roke so prišle častitljive Bleiweissove »Kmetijske in rokodelske Novice, šesti tečaj, 1848«; več kot stoletni pečat že torej nosijo na platnicah.

Ker smo v januarju, človek nehote pogleda, kaj so pisale »Novice« tam okrog Novega leta tiste razgibane dobe »pomladi narodov«. Na prvi strani se bere nekain dolgovozno voščilo »Ob novim letu« v verzih; podpisan pa ni Koseski, kot bi pričakovali, ampak neki — n.

Na tretji strani pa razlaga Jernej Rebec tisto krilatice o Trstu - prstu. Najprej je treba malo povedati, kdo je bil ta Rebec.

Tega moža moramo prišteti v vrsto odličnih tržaških narodnih buditeljev, ki so zlasti v mestni okolici versko in kulturno vzgajali svoj narod. O Jerneju Rebcu ni dosti znanega. Vemo, da je bil župnik v Barkovljah, ki so bile takrat le podfara. Gospod Rebec je bil znan kot umen gospodar, ne samo kot skrben dušni pastir. On je naučil Barkovljane, kako se uporabljajo novo kmetijsko orodje, naročeval jim je iz Ljubljane vse nove knjige, dopisoval je v »Novice«. Zbiral je pa tudi narodna rekla, pravljice in podobno narodno blago po tržaški okolici. Ni mi znano, ali je ostalo kaj dosti drobcev tega njegovega dela. Eden je že zgoraj omenjeni izrek, katerega si raztolmačiš že iz naslova, pisanega v tedanjem pravopisu: V Terst po perst. »Perst« pa ne pomeni v tem slučaju prst na roki, marveč prst — zemljo. Zdaj pa postane zadeva še bolj zapletena, saj bi v Trst kvečjemu hodil po morje ali sol, če bi si hotel soliti pamet, ne pa po zemljo.

Gospod »fajmošter Rebec« lepo in jasno razloži, da gre res za zemljo in soldanasti grušč, ki so ga rili v barkovljanskih rebrih za zavoro na ladjah. Ko so tuji parniki raztovorili v živahni tržaški luki svoje blago, so morali v ladijski trebuh nasuti zaradi stabilnosti na vodi precej peska ali kamenja kot obteževalni tovor. »V Barkoli stoji perplavljenih 25 bark za vedno postrežbo vsih vunanjih velikih baštamentov«, piše Rebec v svojem člančku. Vsaka barkovljanska barka, ki je hodila »v Terst po perst«, je imela po tri može za prevažanje te »persti« do parnikov in tri ali štiri može, ki so prst kopali. Pri tem delu je prav dobro živelo nad sto družin v Barkovljah. Marsikatero pobočje od Miramara do Trsta kaže razrita rebra še iz te dobe. Od tistih časov in iz tega maloznanega poklica je nastal rek, da hodijo nekateri »v Trst po prst«, češ da ne znajo druge obrti. V resnici je pa bil pomen tak, kot ga je razložil rajni Rebec za Novo leto pred sto in toliko leti.

r. b.

81. Eden izmed lepih običajev v džungli je, da kazen poravnava vse račune in da po njej ni ne zamer, ne očitkov. Tako je Mavgli okobalil panterja, mu položil glavo na tilnik in trdno zaspal. Na vsej dolgi poti po džungli se ni predramil in tudi takrat ne, ko ga je Baghira v domači votlini prav narahlo spustil poleg volčice na tla.

80. Baghira je s šapo prisolil Mavgliju nekaj rahlih udarcev (menil je, da bi s takimi svojih mladičev niti ne predramil, a za dečka so bili prav občutna kazen). Ko je bilo to končano, je Mavgli brez besede vstal. »Zdaj pa,« je rekel Baghira, »mi skoči na hrbet, bratec! Domov pojdemo. Trudni smo in počitka si želimo.«

79. »Res je!« je žalostno odvrnil Mavgli. »Hudoben človeški mladič sem!« Baghira se ni omečil: »Kaj pravi zakon džungle, Balu?« Baluju je bilo dečka žal, a zakon je zakon: »Kes te nikoli ne obvaruje kazni.« Ves zaskrbljen je priporočil učenca panterju: »Toda ne smeš pozabiti, da je še zelo majhen!« Mavgli pa je priznal: »Zaslужil sem kazen.«

84. Včasih je svojim prijateljem izdiral trne iz šap. Trni povzročajo živalim velike bolečine, pa tudi repinec, ki se jim obeša v košate repe, jim je v veliko nadlego. Včasih je od daleč opazoval vaščane pri poljskem delu. Ljudi pa se je zelo bal, odkar mu je nekoč Baghira pokazal v gozdu spretno nastavljeno in skrito past.

83. Baghira je včasih ležal na debeli veji in ga vabil: »Pridi k meni, bratec!« Mavgli ni bil več neroden kot nekdaj, vihrl se je z veje na vejo drzno kot opice. Dobil je tudi svoje mesto na Skali sveta, kadar se je shajalo krdele. Odkril je, da je vsak volk povsili oči pred njegovim pogledom in to ga je močno zabavalo.

82. Po svoji pustolovščini z bandar-logom je Mavgli spet zaživel svoje vsakdanje življenje. Učil se je, spal na soncu in jedel. Če je čutila, da je umazan ali da mu je vroče, je plaval po gozdnih tolmunih. Če pa se mu je zahotelo orehov ali medu, je splezal na drevesa. Balu ga je naučil jesti med, Baghira pa mu je pokazal, kako si ga mora nabirati.

Za
naše
najmlajše

14

ANDZUHK
RIŠE: MIKI
MUSTER